

En prøve af kortet gengives med konturlinierne, inden skygningen er lagt ind, man får her et indtryk af, at der trods al den uomtvistelige dygtighed, hvormed skygningen er gjort, dog er kommet en vis subjektivitet ind i kortet; og for den, som skal arbejde med kortet i terrainet, er det vel tvivlsomt, om skyggetegningen er af så stor fordel, at det er arbejdet værd, men det ser jo kønt ud og får alle gletscherstrukturer til at fremtræde meget tydeligt.

Borge Fristrup.

Gösta H. Liljequist: Meteorologi. Generalstabens Litografiska Anstalts Förlag. Stockholm 1962. 450 s., 20 × 27 cm. Pris 117 d. kr.

Det er med stor spænding, man åbner denne første egentlige håndbog i elementær meteorologi skrevet på et nordisk sprog. Ganske vist har skandinaviske meteorologer gjort sig vidt bekendt gennem lærebøger i meteorologi, men det har gennemgående været engelske udgaver. Ifølge sagens natur må det her omtalte værk sigte mod et større publikum end egentlige fagmeteorologer – og bogen gør det uden at miste sin saglige karakter. For den fysiske geograf bliver denne meteorologi derfor en værdifuld vejleder i atmosfærens processer, og den virker lettere tilgængelig end de fleste meteorologiske lærebøger ved et behersket brug af lange teoretiske udredninger.

I det første afsnit behandles de atmosfæriske processers energikilde, strålingen, og derpå følger en gennemgang af de såkaldte hovedelementer: lufttemperaturerne, fugtigheden, trykket samt bevægelserne i atmosfæren. Forfatteren gør meget ud af definitioner og målemetoder (inclusive en omtale af apparaturet). De mange illustrationer og såkaldte principskitser letter i høj grad tilegnelsen. Elementernes globale fordelingsmønstre er antydnet bl.a. på nogle løse farveplancher, men afsnittene er ret teoretiske og uden angivelse af de mange variationer jorden over. Atmosfærens termodynamik får en god behandling med speciel vægt på ligevægtsforhold og turbulens i atmosfæren.

Gennem de næste afsnit om kondensation, skyforhold og nedbørsprocesserne mærker man det nære samarbejde, forfatteren har haft med Tor Bergeron, der for snart 30 år siden fremsatte sin teori om kondensationens utilstrækkelighed som forklaring på dannelsen af regndråber.

Efter et par ret omfattende afsnit om atmosfærens elektriske og optiske forhold følger godt hundrede sider om strømninger i lufthavet, luftmasser, fronter og den globale cirkulation. Blandt andet gennemgås bølgerne på jetstrømmene, de såkaldte Rossby-Waves, samt deres afhængighed af terrænet; forfatteren påpeger bjergkædernes fjernstyring af strømninger i atmosfæren, og stiller sig derved direkte bag det ene af de modstridende synspunkter angående dette problem. I den globale cirkulation hælder forfatteren til det af Palmén fremsatte mønster, der omfatter en betydelig meridional strømning mellem ækvator og verdenskredsene (Hadleycellen). Som et helt nyt indslag fremføres en række af resultaterne fra det geofysiske år med hensyn til strømningerne over Antarktis, hvor forfatteren tidligere har arbejdet. De mange sonderinger af troposfæren synes at vise en gennemgående udstrømning af kold luft fra Antarktis i de nederste 2–3 km afløst opefter af en indstrømning af mild luft fra omgivende have

for størstedelen af året. Dette medfører en relativ lille årlig temperaturamplitude i troposfæren med undtagelse af det jordnære lag.

Derefter bringes nogle få rækker af vejrkort med en gennemgang som en hjælp til tolkning af vejr-situationer; man savner her som flere andre steder nogle henvisninger til relevant litteratur, f.eks. den tyske behandling af Grosswetterlagen. De afsluttende kapitler omfatter vejrets og især vindens indflydelse på havstrømme, mikroklimaet m.m.

Man kan roligt anbefale bogen til geografer, og den vil uden tvivl blive meget anvendt over hele Norden; den eneste hæmning af udbredelsen skulle da være den ret høje pris.

Kr. M. Jensen.

Howard J. Critchfield: General Climatology. Prentice-Hall, Inc. New Jersey 1961. 470 s., 15 × 23 cm.

Efter læsningen af denne bog vil man lægge mere tryk på ordet „general“ end på „climatology“, idet en mængde emner som klimaets betydning for planteformationer, jordbundstyper, oversvømmelser, flyvning, air conditioning og klædedragten er behandlet og med næsten samme vægt som det egentlige klimatiske stof. Beskrivelsen er gennemgående meget bred uden at gå virkelig i dybden på noget punkt. De to første afsnit: „The physical elements of weather and climate“ og „Climates of the world“ er traditionelt opbygget, medens den sidste halvdel af bogen om „Weather, climate, and life“ indeholder en række interessante eksempler – især på den US-amerikanske tilværelses indretning under forskellige klimatiske forhold.

Kr. M. Jensen.

Jan Jeník - Theodor Lokvenc: Die alpine Waldgrenze im Krkonose Gebirge. Abhandlungen der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften. Hft. 1, 1962. 75 s. 17 × 24 cm. Kcs 8,80.

Denne afhandling går meget ind på definitionerne af begreber som skovgrænse og trægrænse, belyser tidligere opfattelser heraf og fremsætter nye synspunkter baseret på skovenes dækningsgrad, højde og udstrækning. Endvidere belyses problemerne omkring de empiriske og de „ideale“ øvre skovgrænser, idet artiklen overvejende beskæftiger sig med den såkaldte alpine grænse. Endelig fremføres metoder til bestemmelse af skovgrænser med eksempler fra Krkonose Gebirge (Riesengebirge), hvor grænsen varierer op til 400 m fra en vestvendt til en østvendt skråning. Den lavestliggende skovgrænse er at finde på læsider, og den sættes bl.a. i relation til orografisk-betingede, lokale vinde samt laviner. De sidste afsnit omfatter menneskets indgreb i skovarealet og ændringer i historisk tid.

Kr. M. Jensen.

H. Walter: Die Vegetation der Erde in ökologischer Betrachtung. Band I: Die tropischen und subtropischen Zonen. VEB Gustav Fischer Verlag, Jena 1962. 540 s., 17 × 24 cm. Pris 68,10 DM.

I næsten 25 år har Schimper-Fabers „Pflanzengeographie“ stået som håndbogen i plantegeografi omfattende hele kloden. Det her foreliggende værk er forlagets forsøg på en ajourføring og nødvendigvis også en udvidelse af den store forgænger. Fra de oprindelige to bind har man nu